

'Kinderen met een visuele beperking van een boek laten genieten'

Prentenboeken met een dikke plus

Prentenboeken met voelbare illustraties en teksten 'ondertiteld' in braille? Onlangs heeft de KB alle ontbrekende titels van Stichting PrentenboekenPlus aangekocht: een bijzondere reeks van bekende prentenboeken die opnieuw zijn uitgevonden voor jonge kinderen met een visuele handicap.

TEKST: KARIN VINGERHOETS, COLLECTIESPECIALIST KINDERBOEKEN KB

FOTO'S: STICHTING PRENTENBOEKENPLUS

Ook kinderen van 4 tot 8 jaar met een visuele, communicatieve of auditieve beperking moeten kunnen genieten van de wonderlijke wereld van prentenboeken. Met dat doel maakt Stichting PrentenboekenPlus speciale versies van kwalitatief hoogstaande, bekende prentenboeken. In deze uitgaven bevatten de verhalen echter voelbare (tactiele) illustraties en andere toevoegingen die meerdere zintuigen aanspreken. De prentenboeken hebben daarnaast een educatief karakter: ze gaan over belangrijke thema's als eerlijkheid, rechtvaardigheid en onzekerheid. Dit alles heeft een bewezen positief effect op de spraak- en taalontwikkeling en de sociale vaardigheden van jonge kinderen. Het gebruik ervan door kinderen met een visuele beperking ligt voor de hand, maar de PrentenboekenPlus worden ook ingezet voor kinderen met een vertraagde spraak- of taalontwikkeling, taalachterstand of taalontwikkelingsachterstand (TOS) en voor kinderen voor wie Nederlands niet de eerste taal is. Daarnaast kunnen ze gebruikt worden in de fase van beginnende geletterdheid (groepen 1 t/m 3) en ter ondersteuning van logopedie.

Een heel pakket per titel

De boeken uit de PrentenboekenPlus-serie worden geleverd in een pakket dat één of meerdere tastbare objecten bevat, bijvoorbeeld pluche versies van de personages, een leeswijzer voor de voorlezer, het originele boek en natuurlijk de aangepaste versie van het prentenboek. In het tactiele boek zijn de illustraties vereenvoudigd en voorzien van reliëfstructuren. De teksten zijn afgedrukt in een duidelijk leesbare zwarte letter en hebben 'ondertiteling' in braille. Zo kunnen kinderen met een visuele beperking samen met de voorlezer, en eventuele leeftijdsgenootjes die wel goed kunnen zien, van het boek genieten. In de leeswijzer staan tips en aanbevelingen voor de leraar of begeleider om kinderen te helpen het verhaal te beleven, te begrijpen en de betekenis te ontdekken. De losse objecten helpen de kinderen om zich een voorstelling te maken van belangrijke onderdelen van het verhaal. Zo is er bijvoorbeeld een houder met geurige wierook bij een prentenboek over het kerstverhaal.

Aanpassingen in illustraties

De speciale prentenboeken worden gemaakt in nauw overleg met de uitgeverijen en illustratoren van de oorspronkelijke uitgaves. Voor het prentenboek *Ventje zoekt een vriendje* waren dat Ingrid en Dieter Schubert. In het oorspronkelijke boek werd de schaduw van de reus afgebeeld als voorbode van zijn komst, maar voor kinderen met een visuele handicap is schaduw een lastig concept. Dit werd ingenieus opgelost door in plaats van een schaduw telkens de schoenreus van de naderende reus voelbaar te maken op de hoek van de pagina. Illustraties in prentenboeken zijn soms erg druk en gedetailleerd. Dat is verwarrend voor kinderen die het boek via de tastzin bekijken. In zulke gevallen worden details weggelaten, zodat de essentie van de illustratie wordt behouden. Figuren die elkaar deels overlappen worden naast elkaar gezet zodat de afzonderlijke vormen voelbaar zijn. Zo wordt bij elk prentenboek gekeken welke aanpassingen er nodig zijn.

Bewerkelijke, complexe productie

Bij de keuze voor de prentenboeken wordt onder meer gekeken of een boek geschikt is om bewerkt te worden. Tekst en beeld moeten gelijkwaardig zijn, en de voorkeur gaat uit naar boeken

met beeldend taalgebruik en emoties die goed in lichaamstaal kunnen worden uitgedrukt.

Stichting PrentenboekenPlus heeft op dit moment zestien titels uitgegeven in een oplage van vijftig exemplaren per titel. De bedenker van PrentenboekenPlus, Colette Pelt, werkt samen met een grafisch ontwerper die aan de slag gaat volgens de richtlijnen voor het maken van voelbare tekeningen, met een drukker gespecialiseerd in 2.5D printtechniek en met diverse deskundigen op het gebied van tekstanalyse en prentenboeken. Het productieproces van een tactiel prentenboek is bewerkelijk, complex en daardoor duur. Gelukkig zijn er donateurs die met hun bijdragen helpen om de kosten voor ontwikkeling en productie dekken. Scholen kunnen voor € 50 vier keer per jaar een prentenboekenset lenen.

Aangepast lezen in de KB

De Bijzondere Collectie van de KB bevat enkele tientallen moderne en oudere boeken voor blinde en slechtziende kinderen. Daarnaast werkt de KB via het programma 'Aangepast Lezen' aan het toegankelijk maken van boeken, kranten en tijdschriften voor mensen met een leeshandicap. Bijvoorbeeld door middel van audiolezen, braillezelen, letterlezen en combilezen. De boekensets van PrentenboekenPlus vormen hier een goede aanvulling op. De KB kocht daarom de afgelopen jaren al vier uitgaven van PrentenboekenPlus: *Gruwelijke gorilla* (Tony Ross en Jeanne Willis), *Piet en de zee* (Arend van Dam en Alex de Wolf), *Sneeuwwitje breidt een monster* (Annemarie van Haeringen) en *Vlinders* (Richard

Lewington en Miriam van den Nieuwenhof).

Collectie compleet maken

In december 2021 was er ruimte in het aanschafbudget om de collectie volledig te maken met de andere beschikbare prentenboekensets. Dat zijn: *Ventje zoekt een vriendje* (Ted van Lieshout en Ingrid & Dieter Schubert), *Van de ezel die bleef staan* (Jan De Kinder), *Roodkapje en de boze wolf* (Xavier Deneux), *Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft* (Werner Holzwarth en Wolf Erlbruch), *Moppereend* (Joyce Dunbar en Petr Horáček), *Lodewijk I, koning der schapen* (Olivier Tallec), *Ik ben de sterkste!* (Jan De Kinder), *Het kind in de kribbe* (Bette Westera en Robin Ottens), *Held op sokken* (Bette Westera en Th  Tjong-Khing), *De redders van Ruigrijk* (Marc de Hond en Esther Rosier) en twee informatieve kinderboeken: *Eén, twee, drie, vier... vijf zintuigen* en *Acrobaat en Circuspraat* (beide door Colette Pelt). De boekensets zijn onlangs aan de KB geleverd, die er dozen op maat voor zal maken van zuurvrij karton, zodat de boeken (met bijbehorende, losse onderdelen) netjes bewaard kunnen worden. Vervolgens worden er catalogusbeschrijvingen bij gemaakt, waarna de sets in het Bijzondere Collecties-magazijn worden geplaatst. De aankoop van de PrentenboekenPlus-sets zorgt ervoor dat ook deze kinderboeken duurzaam kunnen worden bewaard in de nationale bibliotheek, voor geïnteresseerden en onderzoekers nu en in de toekomst. Iedereen is van harte welkom om deze bijzondere 'prentenboeken met een plus' te komen bekijken en bevoelen in de KB.

